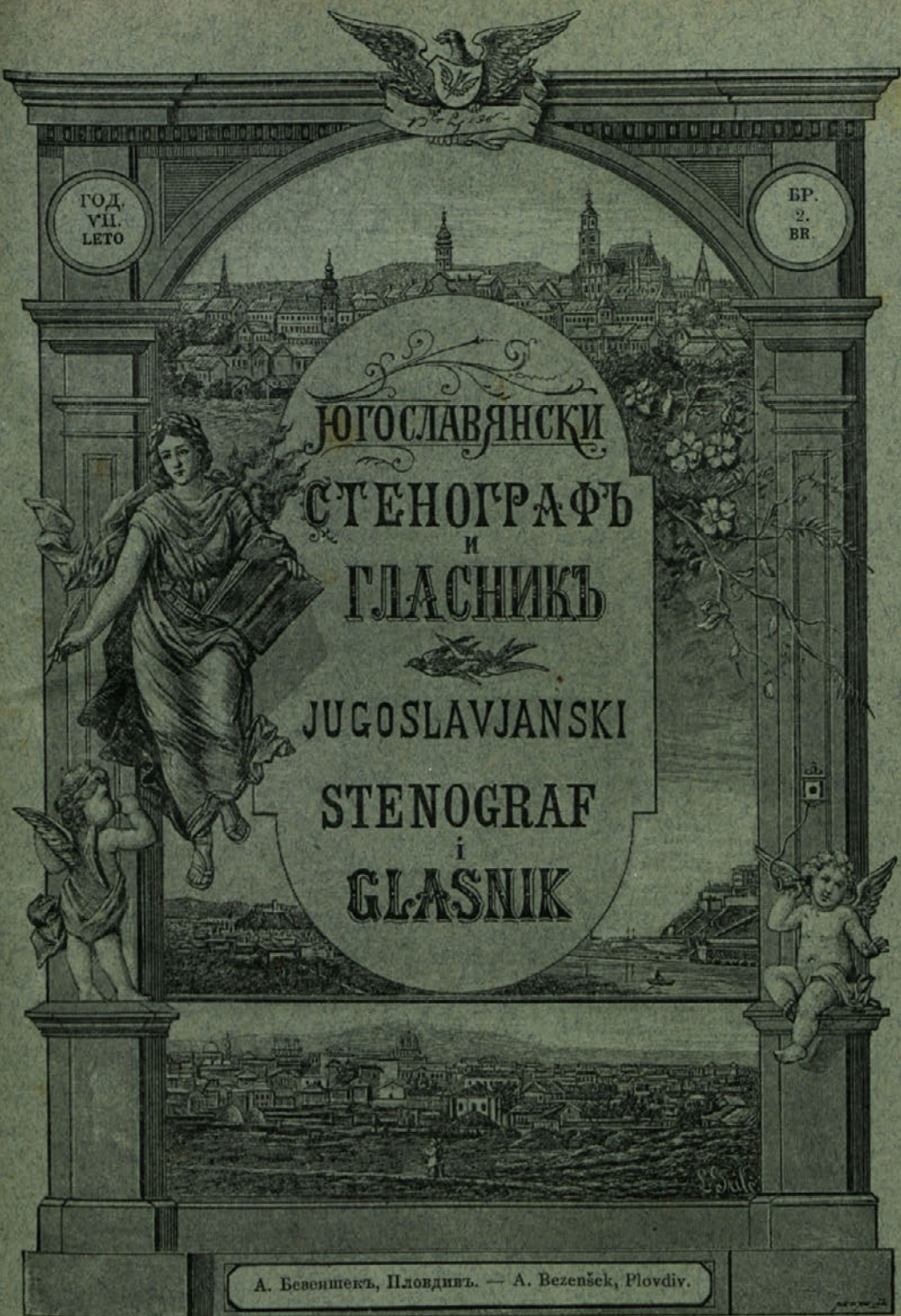

Пловдивъ, мартъ мѣсець 1896. Celje, meseca marca.

ПРЕГЛЕДЪ — PREGLED.

Бр. 1. — Br. 2.

I. СТЕНОГРАФЪ — STENOGRAF:

1. Графология и стенография	21
2. Hrvatska stenografija, priredio F. Magdić. Ocjenjuje prof. M. Vamberger	23
3. Биографии на заслужни Славяни — Životopisi zaslužnih Slovanov. — Бијографије заслужних Словена. — Životopisi zaslužnih Slavena:	
а) Сипра Калик	30
4. Стенографически новини — Stenografske novine — Стенографске вести — Stenografske vesti	31
5. Југославинска стенографија — Југословенска стенографија	32
6. Jugoslavenska stenografija — Jugoslovanska stenografija	33
7. Отъ странство. Iz stranoga svijeta. Из страного света. Iz drugih dežel	36
8. Книжовностъ. Književnost. Книжеиност. Književnost	36
9. Listnica uredništva	36

II. СТЕНОГРАФИЧЕСКА ПРИТУРКА — STENOGRAFSKA PRILOGA:

10. Naša zvezda, zložil Simon Gregorčič	9
11. Графология и стенография	10
12. Demografija južnih Slavena	12
13. Dr. Josip Zmagoslav Ribič (Dalje)	13
14. Дубровнику, от кнеза Николе I. (Српшетах)	14
15. Мајѣине очи, spjevao Andrija Palmović	15
16. Баджице на стенографијата — Bodočnost stenografije	16
17. Listnica uredništva	16

III. СТЕНОГРАФИЧЕСКИ УЧЕБНИ ПИСМА — STENOGRAFSKA UČNA PISMA — СТЕНОГРАФСКА НАСТАВНА ПИСМА — STENOGRAFSKA NASTAVNA PISMA:

18. Примѣри — Primeri za —а—	5
19. " " " —і—	6
20. " " " —u—	7
21. " " " —o—	8

Настоящій брой се испраца и до нѣкои стари г-да абонати, които за тази година още несаж прѣдплатили списанието. — Който ни дължи още за минѣлата година, нека побърва да внесе надлежната сума.

Navzoči broj se pošilja tudi nekim starim gg. naročnikom, kateri za to leto še niso plačali naročnine. — Kdor nam je še na dolgu za lansko leto, najizvoliškoro dotično svoto poslati.

Графология и стенография.

(Продължение.)

Законитѣ на графологията иматъ сила за всичкитѣ народи и за всичкитѣ азбуки. Стенографията, която е произлѣзла отъ обикновенното писмо, представлява въ кондензирана форма обикновенното писмо, и естественное, че могатъ и на нея да се прилагатъ законитѣ на графологията. Стенографията иска да ни избави отъ всички излишни украшения и добавления, като отъ кавички, тирета, черти и пр. каквито въ обикновенното писмо може да направи всѣкой както иска, нѣ въ стенографията тѣ не бива да се срѣщатъ, понеже всѣко добавление би могло да има за слѣдствие криво тълкование. Обикновенното писмо прилича на една стара госпожа съ широки дрѣхы и все възможни труфила, а стенографията е нейната млада бързонога дъщеря въ тѣсенъ простъ костюмъ. Нѣ при всичко това има въ стенографията сѣщитѣ различия на ръкописитѣ както въ обикновенното писмо: на пр. който е навикнѣлъ въ обикновенно писмо да пише на голѣмо и въ широки редове, той ще направи сѣщото и при стенографията; а който е навикнѣлъ на тѣсно у дребно обикновенно писмо, той ще употребява сѣщия начинъ и при стенографията.

Който получава много писма, ще забѣлѣжи тутакси при първий погледъ на адреса, отъ кого е писано нѣкое писмо: единия пише широко и голѣмо, другия — дребно и тѣсно, третия — фино и бързо, четвъртия — едро и протѣгнато, петия — чисто и ясно, шестия — искривява така знаковетѣ, щото написаното едвамъ може да се прочете. Това си струва както за обикновенното писмо, така и за стенографията. Всички тѣзи резултати, къмъ които може да се прибави още отвѣсно и полегато писане, пазение на линията, или минаване надъ или подъ нея, и въ общо цѣлий начинъ на състава на писмото, най-сетнѣ и широки или тѣсни краища на книгата и т. п. даватъ на графолога признаци, отъ които може да вади своитѣ заключения.

Тукъ не можъ да излагамъ на пространно законитѣ на графологията; само нѣкой отъ тѣхъ искамъ въ кратце да разкажъ.

Както въ обикновенний животъ единъ хладенъ и безчувственъ чловѣкъ се държи равно и исправено, а онзи, върху когото влияятъ чувствованията, се наклонява по-вече напредъ, така и въ писмото хладния чловѣкъ пише по-отвестно, а чувствителния по-полегато.

Студеното отвѣсно писмо означава студенъ егоистически характеръ; а полегатото споредъ степенъта на наклонността си означава, че има чувствующе сърдце, че е наклоненъ къмъ страститѣ и че е твърдѣ осѣтителенъ. Писмото, расположено хармонически, означава бистръ развитъ умъ и разбраностъ, а нехармоническото означава разбъркана глава или грубостъ. Отъ голѣмото писмо може да се заключи на гордостъ, великодушие, благородство; а отъ малко писмо хитростъ, дребничавостъ и осѣтителностъ. Такъвъ почеркъ, който показва извънредно богати движения, посочва на фантазия, на радостъ, на мечтателностъ. Ако нѣкой се възкачи отъ редътъ нагорѣ, това е сигуренъ знакъ, че той радостно се стрѣми къмъ напредъка и че има честолюбие; а който отива надолу, означава малодушие, плачевностъ и даже меланхолия. Скъперникътъ пише всекога дребио и тѣсно, той оставя или никакви, или само тѣсни краища; разсипникътъ пише голѣмо, той не спестява нито врѣме нито мастило, и хвърля думитѣ безгрижно върху книгата. Ако има край отъ дѣсно и отъ лѣво, това показва смисълъ за хубавото. Лицата, които пишатъ буквитѣ на една дума раздѣлени, тѣ обичатъ да наблюдаватъ нѣщата и явленията, които имъ се испрѣчватъ, разглеждатъ ги тоже отдѣлно, а не ги сравняватъ помежду си; тѣ се вдѣлбаватъ въ една работа и дохождатъ полегка а сигурно къмъ своята цѣль; тѣ поспѣшаватъ нови идеи и теории, а често не достигатъ по-вече отъ самото си размишление. Напротивъ лицата, които свързватъ не само буквитѣ, нъ и цѣли думи, схващатъ всичко живо, сравняватъ отдѣлнитѣ явления и гитуратъ въ свръзка; тѣ не сж теоретици, нъ по-вече практики. Ако ръкописътъ показва само нѣкои раздѣлени букви между други съединени, тогазъ писателятъ е отъ части идеалистъ, отъ части реалистъ, теоретикъ и практикъ. — Който е твърдѣ откровенъ, той отваря буквитѣ тамъ, гдѣто трѣбва да бждатъ затворени; нъ единъ неоткровенъ прави противното: той затваря всичко. Ако се срѣщнатъ по-вече сѣнчасти черти отъ влакнасти, това значи, че пишущий има силна воля; а при писецъ отъ слаба воля се явяватъ по-вече влакнасти черти. Подвижността и бързината се показватъ въ пееднаквата височина на буквитѣ. Оизи, който пише голѣми главни букви, показва, че е самостоятеленъ и че знае да се бладѣе съ пълна сигурностъ; а ако главнитѣ букви сж особено голѣми и елегантно написани, това посочва, че има у него смисълъ за хубостъ. Който обича сензуелното и наслаждението, той прави яки черти, а който е трѣзвенъ, прѣдпочита тънцитѣ. Оизи, който означава внимателно всека една точка и кратка, е прѣдпазливъ и обича реда, а гдѣтолипсватъ тия нѣща, подразбира се нередовностъ и лѣнливостъ. Ако употрѣблява много въскли-

цателни, то означава въображение, въодушевление, естествено или прѣкалено, ентузиазмъ и фантазия. Отдѣлнитѣ букви, както Д, М и Р и. пр. играятъ въ графологията важна роль, сжщо така и окончателнитѣ черти. А подписитѣ сами по себе си сж малки портрети, гдѣто особено важна роль играятъ тжй нареченитѣ „maniporgia“ на края.

Слѣдователно графологътъ трѣбва при испитванието на единъ почеркъ да постанови прѣди всичко общитѣ знакове, които въ стенографията сж сжщи както и въ обикновенното писмо, сирѣчь широчина, височина, посока и правилностъ на писмото; второ, трѣбва да наблюдава отдѣлнитѣ знакове, които въ стенографията се намиратъ само нѣколко, сирѣчь думитѣ, буквитѣ, прѣпинателнитѣ знакове, подписътъ и цѣлата форма на писмото; а трето, трѣбва да събере всичкитѣ отъ отдѣлнитѣ наблюдения получени резултати въ една пълна характерна картина.

(Слѣдва.)

Hrvatska stenografija

(sustav Gabelsbergerov).

Priredio Franjo Magdić, profesor kr. vel. realke u m., ravnatelj saborskog stenografskog ureda, stručni izpitatelj kr. izpitnog povjerenstva za učitelje stenografije, predsjednik hrvatskog stenografskog društva u Zagrebu.

Treće preradjeno izdanje. Kruto vezana stoji 1 krunu 80 fil. Zagreb 1895. Troškom i nakladom kr. hrv. slav. dalm. zemaljske vlade. Autotipografski tisak Jul. Hühna u Zagrebu.

Ocjenjuje prof. Mijo Vamberger.

(Nastavak.)

Fischeri — otac i sin — kažu: stenografski su znaci temelj, na kojem počiva cijeli sustav; oni su u stenografiji to, što su kod svake zgrade temeljni zidovi. Hoćemo li, da zgrada bude solidna i trajna, onda treba svu pažnju posvetiti ovim zidovima i za nje porabiti najbolju i najsigurniju gradju. Stenografski se znaci ne smiju birati po miloj volji, već se moraju prije postaviti načela, pa na njimi oprobati znaci. Za to i jest Gabelsberger na taj dio svoga sistema uložio svu svoju snagu, znanje i marljivost.

Da vidimo, kako je u tom pogledu u Magdićevoj najnovijoj stenografiji.

Pošto on ne postavlja nov sistem, već udešava Gabelsbergerov za hrvatski jezik, sasvim je prirodno, da nije njegova zadaća, da iz-

mišlja nove znakove, već da Gabelsbergerove što bolje priudesi našem jeziku. Tako su radili svi ostali Slaveni, kad su poprimili Gabelsbergerov sustav, a tako je radio i Magdić godine 1864., 1871, i 1881. Ali se u najnovije vrijeme počeo nešto emancipovati, a to mislim, da nije dobro ni s obzirom na maticu, ni s obzirom na konačnu konsolidaciju hrvatske stenografije. Česi n. pr. ne rade tako. Godine je 1863. kod njih zbor od sedam lica sastavio Těsnopis český, i u njem postavio alfabet tako stalno, da ga nakon 32 godine nalazimo gotovo nepromijenjena i u prošlogodišnjem osmom izdanju! — Ako su Česi u svom Těsnopisu što ispravljali i usavršivali, činili su to lih u nutarnjoj izgradnji sustava samoga, kako je to tražio razvoj i organizam jezika. Ali od godine 1884. nijesu ni ovdje ništa mijenjali ni ispravljali, tako da je njihovo osmo izdanje slično petomu kao jaje jajetu*, ma da je između jednoga i drugoga proteklo jadanaest godina.

Sasvim je protivno u hrvatskoj stenografiji. Magdić je naime pokazivao više stalnosti u alfabetu prvih sedamnaest godina nego li u zadnje vrijeme. Pa dok u českim školama mogu učenici kod stenografske obuke uporedo rabiti bez ikakve i najmanje smetnje sva četiri zadnja izdanja Těsnopisa českoga, kod nas to nije moguće niti sa posljednja dva izdanja Hrvatske stenografije, jer je zadnje izdanje znatno prerađeno i promijenjeno. Pa kad bi sve te promjene doista bile nužne i nesumnjivo bolje, — što po mom skromnom mnijenju, koje ću nastojati da i obrazložim, nijesu — neka bi bilo. A bude li se pokazalo, da te promjene doista nijesu bile nužne niti da su bolje, a što onda? — Odgovor jest: Ili opet novi znaci ili — *restitutio in integrum*. *Tertium enim non datur*. A hoće li to biti u prilog konsolidacije hrvatske stenografije? — Tá nakon trideset godina morali bi mi u našoj hrvatskoj stenografiji već doći do nekog stabiliteta barem u alfabetu, kad su Česi do toga došli već u prvoj godini, a u slijedećih su deset godina svoj sustav sasvim izgledili. Istim bi putem morali i mi napredovati. Godine 1864. imao bi Magdić velikom pomnjom i obzirnošću u svom »Prilagodjenju« ustanoviti stenografski alfabet — što mu je bilo tim lakše, jer je već imao pred sobom prvo izdanje Těsnopisa českoga. — A kad bi to jednom bilo učinjeno, onda bi se morali držati toga alfabeta i ne mijenjati ga van u ova dva slučaja: a) ako se pokaže neophodna nužda; b) ako je jasno, da će se s eventualnom promjenom doista nešto i privrijediti. Nema li tih dvaju razloga, onda ne valja dirati u jednom već ustanovljeni alfabet. — Ali ta bi dva razloga mo-

* Samo su dašto tiskarske pogreške ispravljene i tiskani tekst — u koliko je bilo od potrebe — doveden u sklad s litografskim pločicama, što je sve vrlo tačno i savjesno izveso Jos. Kroncl.

rala izbiti na površinu već za onih sedam godina, koje dijele Magdićevo «Prilagodjenje» od prvog izdanja Stenografije hrvatske; ako li je to vrijeme prekratko, onda barem za onih sedamnaest godina, koje dijele «Prilagodjenje» od drugoga izdanja Stenografije hrvatske. Ali se ti razlozi ni u ovo vrijeme pokazali nijesu. — Tek nakon 27 godina, kad je u Zagrebu počeo izlaziti «Stenograf», ili nakon 31 godine, kad je izašlo treće izdanje Hrvatske stenografije da su ti razlozi izbili na površinu! — Je li moguće? — Da vidimo.

Dva, odnosno tri su znaka promijenjena u alfabetu Magdićeve Hrvatske stenografije u trećem izdanju: *c*, *z* i *ž*. — *C* je slično prevrnutomu *d*, dok su oba prijašnja znaka za *c* napuštena. Oba su prijašnja znaka za *z* stisnuta tako, da imaju veličinu srednjega pismena, dok u svojoj prvobitnoj veličini znače sada *ž*, a prijašnji je znak za *ž*, istotako napušten kao i oba znaka za *c*.

Da kažem svoje mnijenje o tim promjenama najprije u *opće*, a za tim o svakoj napose.

Time što su *c* i *z* od velikih postali srednja pismena, poremećen je pravi razmjer izmedju pismena dugih i srednjih, te je ovih sada odviše. — Hrvatski jezik ima 27 slova — računajući ova tri para *č* i *ć*, *dž* i *dj*, *l* i *lj* kao tri slova. — Ako apstrahujemo pet vokala, koje sve označujemo u stenografiji kao mala pismena, ali koji se samostalno vrlo rijetko pišu, ostanu nam 22 konzonanta. Za ove ima Magdić 22 znaka — računajući dvostruke znakove, koje imaju *z*, *ž*, *j*, *f*, *s*, *t* a napokon *č* i *ć* kao jedan znak. — Od ta je 22 znaka 5 malih, 10 srednjih, 7 dugih. — Izmedju srednjih je dakle i dugih znakova u Magdićevoj Hrvatskoj stenografiji u trećem izdanju još gori razmjer nego li u Hüpscherovu nedonošćetu «Panstenographie» (Triest, 1881.)! — Tu naime nalazimo 13 srednjih a 11 dugih pismena! —

A kako je razmjerje u dugim stenografijama? —

Těsnopis český ima za 23 konzonanta 6 malih, 8 srednjih i 9 dugih znakova — ne brojeći kod ovih onaj *v*, koji je sličan njemačkomu znaku za sufiks — *heit* —. Neću isticati posebice stenografije poljske, gdje se lijepo izmjenjuju znaci mali, srednji, produženi i veliki, niti stenografije ruske, slovenske, slovačke, bugarske i srpske, u kojima je razdioba malih, srednjih i dugih pismena razmjerna. Samo ću još spomenuti razdiobu znakova u njemačkoj stenografiji, gdje imade za konzonante 5 malih, 8 srednjih i 10 dugih znakova.

Tako je eto u svim ovdje spomenutim stenografijama Gabelsbergerova sistema broj dugih znakova veći od broja znakova srednjih; samo je u Magdićevoj Hrvatskoj stenografiji u trećem izdanju broj dugih znakova za tri manji od broja znakova srednjih. Tomu je

pako nenaravnomu razmjerju kriva najnovija promjena, odnosno redukcija znakova *c* i *z* na srednja pismena, jer u drugom izdanju od godine 1881., gdje toga nije bilo, razmjer je izmedju srednjih i dugih pismena bio sasvim isti, koji vidimo i u Těšnopisu českom, naime 8:9, a taj je po mom mnijenju bolji.

Ako li misli Magdić isto, što i Miholić, «da je dugo pisme stisnuto na srednje od dugoga kraće i već tim samim za stenografa vrednije» («Stenograf» II., p. 76.), — onda se obojica varaju, jer je to fikcija. Evo dokaza: Fischeri kažu: «Wenn bei der Modifizierung der einfachen Linie mitunter längere Figuren entstehen, die eine grössere Bahnbeschreibung erfordern, so ist dies für die Schreibflüchtigkeit nicht ohne weiteres von Eintrag, abgesehen davon, dass die Uebung jene Ausdehnung der Schriftzeichen leicht überwindet». (Handbuch, I., p. 40.). — Albrecht pako veli: «Die verschiedene Grösse der Buchstaben sorgt zugleich auch für einen wohlthätigen Wechsel in der Handbewegung beim Schreiben» (Lehrbuch, II. Kurs., 9. Aufl., § 2.).* — A Dittes kaže: «Dass die Schriftzeichen nicht gleicher Grösse und Natur sind, ist nur vortheilhaft für die Schrift selbst». (Pädagogischer Jahresbericht 1885).

Time mislim, da sam o promjeni najnovijih znakova za *c* i *z* u Magdićevoj stenografiji u opće dosta kazao. Prelazim na specijalni prigovor.

Kako je poznato, *c* jest najtvrdji sibilant, koji je postao od *t* i *s*, kako su se doista nekada mnoge riječi, u kojima je *c*, i pisale. Prema tim je sastavnim dijelovima Gabelsberger i stvorio znak za *c*. Dakako Nijemci imadu za svoj *z* tri znaka: *z* na početku, koji ima veličinu njemačkoga kurrent-*h*, t. j. t. zv. Anfangs-*z* za razliku od t. zv. Schluss-*z*. U sredini riječi rabe Nijemci t. zv. verkürztes-*z*, ili kako ga Scheel i Teröverst zovu «Mittel-*z*». Ovo srednje *z* Gabelsberger (u 1. i 2. izdanju) još nije poznavao. *Z* je u njemačkoj stenografiji jedino slovo, za koje oni imaju više znakova, pa su se za to proti tomu češće dizali glasovi. I godine je 1879. stenografski sastanak u Frankfurtu skoro zaključio, da se mjesto ta tri znaka pridrži samo onaj srednji *z*, za koji je godine 1894. ponovno plaidirao Hessel (Sten. Corr. II., p. 38.), ali bez uspjeha, jer lanjski V. sastanak njemačkih Gabelsbergerovaca u Beču nije glede znaka *z* ništa mijenjao.

Svi Slaveni, koji su poprimili Gabelsbergerov sistem, prihvatili su i Gabelsbergerov *z* za slavenski *c* i to onaj početni za polovicu skraćen na redici (kako Nijemci bilježe latinsko *c*), a koncovno su *c* prihvatili nepromijenjeno.

* Istu je misao izrazio i pisac ove ocjene u svom članku «O početku i razvitku stenografije u Hrvatskoj». («Jugoslav. Stenograf» VI. p. 126. i 127.).

Kako je sa znakom *c* u hrvatskoj stenografiji? — Kao što kod Njemaca, tako se i kod nas glede toga znaka pokazuje neka fluktuacija od prvoga početka pa sve do danas. Vinković je prihvatio njemačko početno *z* nepromijenjeno. Magdić se poveo za Těnopisom českim (izuzam onaj njegov okrenuti koncovni *c*) i držao se tih znakova 27 godina (1864—1891.). Kršnjavi je god. 1865. predlagao, da bi se početni *c* još više skratio, tako da bi postao srednje slovo. Koncovno *c* pridržaje i on. Bezenšek je sledio Čehe. Napokon je Magdić god. 1891. napustio oba prijašnja znaka i uveo mjesto njih samo jedan znak, koji je lani primio i u treće izdanje, i koji sam znak već gore opisao. Za taj sam novi *c* rekao u svom članku «O početku i razvitku stenografije u Hrvatskoj» (Jugoslav. Sten. VI. p. 126.), da mi se čini dosta zgodan, osobito — a to velim sada — na kraju riječi. Moj mi je prijatelj F. H. odgovorio na to u privatnom pismu: «Vi ste, gospodine, u zadnjem broju «Jugosl. Sten.» kazali, da vam se Magdićev *c* čini zgodan. Ja mislim, da je to stvar individualna. Ja našem staromu *c* nemam ništa prigovoriti i rabit ću ga tako dugo, dok me na to ne prisile kakovi meritorni zaključci». — Nije u ostalom ni moj prijatelj apsolutni protivnik novoga *c*, ali navadja protiv njega dobre razloge. —

Usprkos tomu, što sam rekao, da mi se Magdićev novi *c* čini dosta zgodan, ipak bi bio za to, da se pridrže stari znaci za *c* i to iz slijedećih šest razloga: *a*) za prijašnje se *c* ne može kazati, da su nezgodni, a genetički su vrlo dobro zamišljeni. *b*) Usljed novoga *c* došao je *g* nekako «in die Zwangslage», jer se sada ne može više provlakom — ali kako Nijemci kažu «Verbindungsschleife» — već prekidice spajati sa slijedećim konzonantima, n. pr.: *dogadjati se, dogadjaj, pogibelj, pogibeljan, pogibe, poguban, gibanje, gibati, gibiv, godina, ugodno, zginuti, zgoda, zgubiti, poginuti, pogoditi, brigom, snagom, nogom, slogom, tragika, logika, tragično, logično, Bogdan, Magdić, Dragić, Draginja, tugom, magično* . . . i. t. d. — Pa onda u onim monogramatizacijama kod glagola moći kao: *mogao sam, mogao bi* i inim oblicima kao: *mogaše, mogoh, mogah* i. t. d. (Cf. p. 42. i 43.). Svagdje valja tu riječ prekidati i na novo počimati, što je uvijek — kako i Miholić veli — «skopčano s gubitkom vremena i po tom za stenografa dosta nezgodno». («Stenograf», II., p. 78.). — Kako je poznato, naš *g* ima isti znak kao u njemačkoj stenografiji *h*; a za ovaj je znak prošle godine V. sastanak njemačkih Gabelsbergerovaca u Beču po monakovskim prijedlozima zaključio, da u slogovima *h-n, h-nd, h-ng* (n. pr. *hinken, Hang, Hunger, hing, Hengst* i. t. d.) valja konsekventno rabiti provlaku i to bez obzira na vokal. — *c*) Oprezno valja sada praviti razliku izmedju *gn* i *cn*, jer je kolizija odmah gotova. A da je

to istina, dokazuje sam Magdić, jer nekako nerado rabi kod *gn* provučeni *n*, ma da to na str. 15. kod uplitanja sam uči. (Cf. p. 11. *stigne*, p. 56. *dostignuti*, *nadignuti*, *namignuti*, p. 57. *potegnuti*, p. 58. *uzdignuti*, *ustegnuti*, *protegnuti*). — *d*) Da ostanemo solidarni s ostalim slavenskim stenografijama. — *e*) Da se ne poremećuje stari razmjer između srednjih i dugih pismena. — Napokon *f*) da navedem još jedan razlog po Miholiću: S ovim se *c* «uvodi nov znak u hrvatsku stenografiju, kojega u Gabelsbergera nema». — («Stenograf», II., p. 78.)*

Kao što je Magdić za *c* uveo srednje slovo, tako je i oba prijašnja duga znaka za *z* stisnuo na veličinu srednjega pismena.

To po mom mnijenju nije na korist hrvatske stenografije. Magdić je doduše već u svom «Prilogodjenju» god. 1864. upotrebljavao taj znak kao praep. *za*, čemu se sazložito ne bi dalo prigovarati, jer su i Nijemci svoje praep. *vom* i *von* učinili redukcijom slova *v* na srednji znak i eliminacijom vokala *o*, dapače kod prefiksa *ver* — su čak iz dugog pismena *v* načinili malo. Ali oni time nijesu poremetili onaj nužni razmjer između srednjih i velikih pismena, kako je kod nas sada poremećen, pače su to donekle paralizovali time, što su za *dies* i *dis* uveli drugi znak, sličan kurent *h*, dok bi kombinacijom od *di* i *s* morao postati srednji znak. Pa onda u njemačkoj stenografiji s onim pokraćenim oblicima *vom* i *von* nema nikakih daljnjih kombinacija, već oni stoje sami za sebe, izuzam monogramatizacije kao: *von sich*, *von euch*, *von einander* i. t. d., što se sve vrlo lako izvadja. Prefiks se pako *ver* — lijepo i lako neposredno spaja s osnovnim riječima.

Sasvim drukčije stoji stvar u nas sa umanjenim *z* znacima. Treba samo pomisliti, što se sve ne zbiva sa *z* u hrvatskoj stenografiji! — Nijedan suglasnik ne dolazi u hrvatskoj stenografiji u toliko i tako

* Nuzgredno budi spomenuto, da je Miholić na tom mjestu nešto ustvrdio, što nije ispravno. On naime govori, kako su «Česi pokušali, da doskoče potrebi — što naime njemački *w* njima (kao što i nam) nije dovoljno — i uveli u česku stenografiju za *v* njemačko podvostručivanje suglasnika» To je suviše općenito rečeno, jer u njemačkoj se stenografiji suglasnici podvostručuju na tri načina, a Česi nijesu sva tri načina već samo jedan, i to zavojku uveli za označivanje suglasnoga *v*. — Dalje veli Miholić: «Za onim prvim načinom (najme za zavojkom) poveo se i Magdić, a za drugim (najme za njemačkim vlasitim *v*) nije, što je opravdano, i to s toga, da se jedno suglasno ne zamjenjuje s drugim i da se ne uvode u Hrvatsku stenografiju sustava Gabelsbergerova novi znakovi, kojih u Gabelsbergera nema». — Ni to nije ispravno. U stenografiji može se zamijeniti jedno suglasno s drugim (dakako slične kategorije). I Magdić zamjenjuje *z* sa *s*, gdje je to udesnije. — Što pako Miholić misli pod tim svojim riječima «da se ne uvode u Hrv. sten. sustava Gabelsbergerova novi znakovi, kojih u Gabelsbergera nema» — toga ne razumijem. Nesumnjivo slijedi iz konteksta njegovih riječi, da on ovdje misli na njemačko vlasito *v*. Pa toga znaka da nema u Gabelsbergera?! — Doista ima, ali nema najnovijega Magdićeva znaka za *c*. —

različite kombinacije kao *z*. On prima u se debljanjem vokal *a*, s njim se staplja vokal *o* i *i* i konzontant *m*, upliće konzontant *l*, *v*, *s*, *n*, i *r*, da ne spominjem i ono prekrštivanje, da se označi slogotvorni *r*. — Sve se te kombinacije dadu mnogo lakše izvadjati na dugom *z* nego li na srednjem. Kako se samo srednjem *z* teško raširuje petlja, da se naznači *o*; a ako s onim drugim znakom za *z*, koji se piše od ozgo dolje, oprezno ne stopiš *i*, dobit ćeš *di*. U ovu pogriješku osobito rado upadaju početnici, kako mi je to iz učiteljske prakse poznato. I *v* i *r* i *l* teže se upliću u srednji nego li u dugi *z*, kod kojega ima ruka, da tako kažem veći «Spielraum» jer mu je petlja izpod redice, dok je srednjemu *z* petlja nad redicom. — Lakše se upliće kot srednik *z n*. Nadalje lijepo se daje od umanjenih *z* onaj prvi znak pred srednjim pismenima stavljati u visinu i nizinu, n. pr. *zima*, *zub*. Nu to rijetko dolazi. Ali se zato opet iza ovih srednjih znakova za *z* s malim pismenima *k*, *l*, *r*, *s* i njihovim skupinama *kl*, *sl* neda simbolički izraziti vokal *u*, n. pr. *zasluga*, *zaključak*, *zaslužiti*, *zaključiti*, *zarumeniti se*, *zaljubljen*, *zakutak*, *zakučast*, *zalud*, *zuludjivati*, *zakuni se* i. t. d., što se kod prijašnjega znaka za *z* vrlo lako izvadja. — Toliko o *c* i *z*.

S obzirom na ovdje navedene razloge, s obzirom na sada nepovoljno razmjerje izmedju srednjih i dugih pismena i s obzirom na solidarnost sa svim ostalim slavenskim stenografijama ja bi bio i kod *c* i kod *z* i kod *ž* za restituciju in integrum. — Učini li se to, bit će na korist naše stenografije stari razmjer izmedju srednjih i dugih pismena uspostavljen, imat ćemo za tu sibilanta *c*, *z* i *ž* po veličini i po bitnosti slična znaka, bit ćemo solidarni s ostalim Slavenima i bliže Gabelsbergerovu sistemu, koji će po mom mnijenju vazda ostati pravi gorostas medju svim stenografskim sustavima, ma se proti njemu dizali svaki dan drugi pigmeji. Oni ga oboriti neće. Neće ga oboriti ni onaj jadnik, koji u «Slovenskom Narodu», broj 299. od 28. grudna 1895. Slovencima preporuča neku stenotahigrafiju, koje — mirabile dictu — sam ne poznaje, kao što ne poznaje ni Gabelsbergerova sustava, jer inače jamačno ne bi tvrdio, da se u tom sustavu samoglas *i* piše na 17 načina, da se pravila medjusobom pobijaju, da je u tom sistemu apsolutno isključena mogućnost korektnoga pisanja i da stenogramе pisane po Gabelsbergeru znade samo onaj čitati, tko ih je pisao. Upozorujemo ovom prilikom Slovence, neka se čuvaju i neka ne slušaju sirenskih glasova takih ljudi, koji neprokušanu svoju robu nudjaju time, da kleveću staru prokušanu robu. Ti ljudi valjda ne znadu za ovu istinitu poslovicu: «Wer andere anschwärzen will, wird deshalb noch nicht weiss».

(Nastavit će se.)

Биографији на заслужни Славјани. Životopisi zaslužnih Slovanov. Биографије заслужних Словена. Životopisi zaslužnih Slavena.

Спира Калик.

Професоръ Калик родио се у Дубровнику 1858 год. Основне школе и гимназију свршио је у своме родном месту, а универзитетске науке у Бечу и Грацу. По свршеним наукама доби место суплента у Дубровачкој нижој реалци; али после две године услед политичких неприлика остави Дубровник и дође у Србију за суплента на гимназију у Нишу. После положеног професорског испита постаде

Спира Калик.

професором у Крагујевцу, а затим доби место у Београду на првој београдској гимназији. Он важи као добар професор, и његова су дела: „Српска синтакса“ (1888) по Будманију и „Француска граматика“ с примерима за вежбање (1891), примлени од просветног савета као школске књиге. Сем тога написао је он „Студију о грчкој драми“ (1893) и разне педагошке чланке у „Наставнику“ (органу професорском) и „Просветном гласнику“. Од белетристичних дела најбољи му је путопис београдског невачког друштва, коме је наслов „У Солун и Скопље“ (1894); „Срце“ (1895) књига за децу, коју је он удесио за српске ђаке по чувеном Де-Амичисовом делу „Il cuore“.

Поред свога школског рада бави се он и музиком, те је био као љубитељ песме и почаствован избором за председника Нишког певачког друштва, док је живео у Нишу, а доцније у Крагујевцу фунгирао је као председник Крагујевачког певачког друштва две године. Од како је премештен у Београд, увек је биран за подпредседника Београдског певачког друштва, чији је ревностан члан и изврстан певач (тенорист) до данас.

Стенографически новини. Stenografiske viesti.

Stenografiske novine. Стенографске вѣсти.

ОТЪ БЪЛГАРИЯ.

— Въ Добричъ преподава стенографията учителъ въ класното училище г-нъ Панайотъ Стояновъ на другаритъ си отъ началото на тек. учебна година. По такъвъ начинъ, като изучатъ стенографията нѣколко учители и я преподаватъ сѣтихъ на ученицитъ си, ти най-лесно ще се распространява. За това е твърдъ похвална инициативата на г-на Стоянова.

— Бъ Габрово преподава стенографията г-нъ Стефанъ Пончевъ на 70 ученици. Единъ сполучливъ опитъ е направилъ сѣщиятъ учителъ, като е захваналъ да преподава тоже на нѣкои по-врѣли ученици отъ основното училище ония части на стенографията, които сѣж достъпни за тѣхъ. Той ни пише така: „Не малкъ интересъ има стенографията и за ученицитъ отъ основното училище, защото упражнява паметъта въ дѣцата, прави ги наблюдатели и точни“. Съ това негово мнѣние и ние сме съгласни.

IZ HRVATSKE.

— У „*godišnjem izvješću Gabelsbergove škole za g. 1896.*“ nalazimo sljedeće date o stenografiji u Hrvatskoj: hrvatsko stenografsko društvo broji 30 redovnih 41 podupirajući član i 8 ustanovnika. — Na Zagrebačkoj gimnaziji predaje stenografiju prof. Jamnický; u I. tečaju 27, u II. 20 djaka; na realci predaje isti: u I. 18, u II. 9 djaka. U Osijeku na gimnaziji predaje prof. Varičak: u I. 16, u II. 18 djaka; na realci isti; u I. 13 u II. 18 djaka. U Karlovcu na gimnaziji predaje prof. Vamberger; u I. tečaju 52 u II. 26 djaka. U Petrinji na preparandiji prof. Pechan: u I. 34 djaka. U Zemunu na realci i trgovačkoj školi prof. Plivelić: u I. 21 u II. 29 djaka. Na Rieci na

trgovačkoj akademiji prof. Pizzetti: u I. i II. tečaju 12 djaka.

IZ SLOVENSКИН DEŽEL.

— О stenografiji na gimnazijah in realkah, katere obiskujejo Slovenci, posnemamo sledeće podatke iz „*Letnika Gabelsbergerjeve šole za 1896.*“ V Celji predava prof. Fietz: v I. stenogr. tečaju 28 v II. 25 dijakov. V Mariboru na gimnaziji prof. Meisel in prof. Jerovšek: v I. stenogr. tečaju 46 v II. 27 dijakov; na realci prof. Fasching: v I. teč. 31 dijakov. V Ljubljani na gimnaziji prof. Pucsko v I. 83, v II. 53; na realci ravnatelj Junowicz: v I. 23, v II. 20; na trgovski šoli prof. Brunet: v I. 45 dijakov. V Gorici na gimnaziji prof. Šantel: v II. 30; na realci prof. Šantel: v II. 5 dijakov. V Trstu na drž. realci ravnatelj Hendrych v I. 22, v II. 10; na drž. gimnaziji prof. Stefanides v I. 38, v II. 24; na italijanskej realci prof. Demonte: v I. 20, v II. 4 dijake. V Kopru na gimnaziji prof. Battisti: v I. 14, v II. 20 dijakov. V Celovcu na gimnaziji prof. Flora: v I. 35, v II. 19; na realci prof. Hamberger: v I. 41, v II. 24 dijakov. V Beljaku na gimnaziji ravnatelj Zeche: v II. 15 dijakov.

ИЗ СРБИЈЕ.

— Из Београда примиласмо 9. марта следећи позив: Господине! На дан 26 ов. мес. (трећег дана Ускрса) држаће се у 9 часа пре подне збор ради оснивања друштва српских стенографа у дворани општинског суда. — На томе збору претресаће се и усвојити друштвена правила и изабраће се управа. — Одбор, који је изабран да правила изradi, има част позвати вас, да на овај збор изволите доћи: Чланови одбора: Јован С. Миловановић, Лаза Поповић, Настас Антоновић, Милутин Степановић, Војислав Ј. Лукић.

Югославянска стенографија — Југословенска стенографија.

(Учебни писма.)

(Наставна писма.)

II.

II.

Означаванне на гласнитѣ.

Назначиванне гласника.

Гласнитѣ въ началото на думитѣ обикновено се исписуваат. А кога то предшествува нѣкоја съгласна, то въ неѣ се означават гласната образно (симболически), съ исклучението на „е“, което се всѣкогаш исписува като тѣнка чертица, която сврзана двѣ съгласни. „А“ се означават образно, като се надебѣли сѣнката въ прѣдишната съгласна*), „о“ като се расшири окрѣжноста ѣ, „и“ като се вѣзвисп, „у“ като се тури ниско, „ж“ като сѣжцеврѣменно се и надебѣли прѣдшествуващата съгласна. (Малѣкъ знакъ се тури цѣлѣ, срѣденъ и дѣлѣтъ отъ части подѣ основната чарта.)

Знаковѣтъ за „и“ „у“ (ж) „о“ можѣтъ да се слѣватъ съ нѣкои съгласни, по начина укаванъ на стр. 6, 7 и 8 точка 2) на притурката.

А най-сѣтиѣ тамъ, гдѣто не може да се приложи нито симболизиранieto, нито слѣванието, исписува се гласната.

(Примѣритѣ виждѣ въ притурката.)

А.

Широко сѣдиниванне.

Ба, баба, балъ, банкъ, баръ, басъ; валъ, варъ, вашъ; гадъ; данъ, даръ, дай, дама; жаба, жаръ, забава, Задаръ, заръ, заметъ, засѣченъ; идъ, якъ, яре; казанъ, кале, касъ; Лазаръ, лазаретъ, лавъ; мама, маза, май, макъ, макаръ, махъ, Мара; Нана, наша, налетъ, надаренъ, нападъ; пана, падъ, паша, надежъ, пазаръ, пакъ, паметъ, панъ, пара, пасе; радъ, рай, ракъ, ратъ, рана, рѣка; сала, салама, Седанъ, садъ; хапъ, хатъ; царъ, цесаръ; чай, чакъ, часъ, часть, чаша; Шабацъ, шахъ, шаренъ, Шцаръ.

*) Подиръ съгласнитѣ „т“ и „ф“ (потеглено отъ долу на горѣ) „а“ се исписува.

Гласници у почетку речи обично се исписују. А кад стоји сугласник пред гласником, онда се тај претотавља у њем уображено (симболички), осим „е“, које се сваки пут пише као тинка црта, која веже два сугласника. „А“ се претставља симболички кад се претходни сугласник задебља*), „о“ кад се заокружи, „и“ кад се стави на висину, „у“ кад се стави ниско, (мали знак се стави цео, средњи и дуги нешто под основну црту).

Знаци за „и“, „у“, „о“ могу се сливати у један облик са некојими сугласници, на начине показане на стр. 6, 7. и 8. точка 2) прилога.

А напokon, ако гласник не може да се претстави нити симболички, нити може да се слива, онда се испише.

(Примѣре види у прилогу.)

А.

Широко спајање.

Ба, баба, бал, бан, бар, бас; вал, вар, ваш; гад, дан, дар, дај, дама, жаба, жар, забава, Задар, зар, замет, засечен, јад, јак, јаре; казан, кале, касъ; Лавар, лаварет, лав; мама, маза, мај, мак, макар, мах, Мара; Нана, наша, налет, надарен, напад; пана, пад, паша, падеж, павар, пак, намет, пак, паръ, пасе; рад, рај, рак, рат, рана, река; сала, салама, Седан, сад; хап, хат; цар, цесар; чај, чак, час, част, чаша; Шабац, шах, шарен, Штајер.

*) После сугласника „т“ и „ф“ (повучено од долу на горе) се „а“ исписује.

Jugoslavenska stenografija — Jugoslovanska stenografija.

(Nastavna pisma.)

II.

Naznačivanje samoglasa.

Samoglasni u početku rieči obično se ispisuju. A kad stoji suglas pred samoglasom, onda se taj naznačuje uobrazeno (simbolički), osim «e», koje se svaki put piše kao tanka crta, koja veže dva suglasa. «A» označuje se simbolički kad se prediduci suglas zadeblja*), «o» kad se zaokruži, «i» kad se stavi u visinu, «u» kad se stavi nisko, (mali znak se stavi ceo, srednji i drugi nešto pod osnovnu crtu.)

Znaki za «i, u, o» mogu se stapljati u jedan oblik sa nekojimi suglasima, na načine pokazane na strani 6, 7 i 8 točka 2) priloga.

A napokon ako se ne može označiti samoglas niti simbolički, niti stapljanjem onda se ispiše.

(Primere vidi u prilogu.)

A.

Široko spajanje.

Ba, baba, bal, ban, bar, bas; val, var, vaš; gad; dan, dar, daj, dama; žaba, žar, zabava, Zadar, zar, zamjet, zasječen, jad, jak, jare; kasan, kale, kasa; Lazar, lazaret, laz; mama, maza, maj, mak, makar, mah, Mara; Nana, naša, nalet, nadaren, napad; papa, pad, paša, padež, pazar, pak, pamet, pan, para, pase; rad, raj, rak, rat, rana, reka, sala, salama, Sedan, sad; hap, hat; car, cesar; raj, rak, čas, čast, čaša; Šabac, šah, šaren, Štajer.

*) Posle suglasa «t» i «f» (povučeno od dolu na gore) se «a» ispisuje.

(Učna pisma.)

II.

Naznačevanje samoglasnikov.

Samoglasnici se u početku besedi navadno izpisujuje. A kedar stoji soglasnik pred samoglasnikom, tedaj se ta naznačuje obrazovno (simbolično), razven «e», katero se vsikdar piše kot tenka črta, ki veže dva soglasnika. «A» označuje se simbolično tako, da se (predhodni soglasnik nadebelji, «o» da se zaokroži, «i» da se stavi bolj visoko, «u» da se položi bolj nizko (mali znak se stavi cel, sreden in dolg nekoliko pod osnovno črto).

Znaki za «i, u, o» morejo se stopiti v jedno obliko z nekaterimi soglasniki, po načinu pokazanem na str. 6, 7 in 8 toč. 2 priloge.

Na posledek ako se samoglasnik ne more označiti niti simbolično, niti s stapljanjem, tedaj se izpiše.

(Primere glej v prilogi.)

A.

Široko spajanje.

Ba, baba, bal, ban, bar, bas; val, var, vaš; gad; dan, dar, daj, dama; žaba, žar, zabava, Zadar, zar, zamet, zasečen, jad, jak, jare; kasan, kale, kasa; Lazar, lazaret, laz; mama, maza, maj, mak, makar, mah, Mara; Nana, naša, nalet, nadaren, napad; papa, pad, paša, padež, pazar, pak, pamet, pan, para, pase; rad, raj, rak, rat, rana, rekā, sala, salama, Sedan, sad; hap, hat; car, cesar; raj, rak, čas, čast, čaša; Šabac, šah, šaren, Štajer.

Izza soglasnikov «t» in «f» (povlečeno z dolaj na gore) se «a» izpisuje.

Ага, Адамъ, Арап, Ана; тата, пета,
ета, Зета, тамъ, лѣта, Фанаръ.

Ага, Адам, Арап, Ана; тата, пета,
чева, Зета, там, лета, Фанар.

Тѣсно и широко съединяванне.

Тесно и широко спајање.

Брада, братъ, брана, врана, врата,
градъ, граната, греда, драма, драгъ,
Вардаръ, чардакъ, зракъ, краљ, креда,
красъ, краденъ, мракъ, мразъ, мрежа,
прагъ, прадѣдъ, прамень, прахъ, прасе,
прѣпека, срѣда, срамъ, трѣска, трапъ,
трагъ, стража, стрѣла, страна, фракъ,
храна, шрапнелъ. — Два, жвалъ, званъ,
тваръ, хвала, Шваба, сватъ. — Гласъ,
глава, гладъ, златенъ, планъ, плачъ,
слабъ, слама, сланъ, сласть, хладъ. —
Знакъ, магнетъ, мандатъ, вѣчанъ. —
Скала, скаче, маска, ниска, смрадъ,
спасъ, Марс. — Нафта, кафтапъ.

Брада, брат, брана, врана, врата,
град, граната, греда, драма, драг, Вар-
дар, чардак, зрак, краљ, креда, крас,
краден, мрак, мраз, мрежа, праг, прадед,
прамень, прах, прасе, пренека, среда,
срам, треска, трап, траг, стража, стрела,
страна, фрак, храна, шрапнел. — Два,
жвал, аван, твар, хвала, Шваба, сват.
— Глас, глава, глад, златен, план, плач,
слаб, слама, слан, сласт, хлад. — Знак,
магнет, мандат, венчан. — Скала, скаче,
маска, ниска, смрад, спас, Марс. —
Нафта, кафтап.

И

1) Кихъ, лига, лимъ, липа, риба,
Римъ, сигла, сипа, ситенъ. — Видъ,
Вида, гибъ, шиянъ, питамаъ. — Бичъ,
Бихачъ, Пиза, Миха.

2) Вика, висъ, вина, вистъ, динаръ,
дика, кади, види, седи, пави, газв, тихъ,
Тиса, твца, нити, стиди, мѣсти, вѣсти,
части, финъ, чистъ, хижа, рифъ.

3) Динамитъ, литеръ, лице, Мита,
пита, мамица, бабица, Марица, лепеница,
Даница.

4) Бисеръ, вила, лила, лика, жила,
мила, аима, киръ, киселина, лира, листъ,
Миланъ, миръ, пиле, пише, рисъ, ши-
рина, тишина, жилица, Милица, Вели-
миръ. — Иванъ, Ида, идеја, инакъ,
Ирис; пили, вили, зими, рѣки, шири.

Тѣсно и широко съединяванне.

Бистрица, брига, бригада, бриљантъ,
грива, Гривица, Дрина, кривъ, криза,
критикъ, клинъ, млинъ, прѣписъ, слина,
сличенъ, трица, Хрибаръ. (Слѣдва.)

И

1) Ких, липа, лим, лира, риба, Рим,
сигла, сипа, ситен. — Вид, Вида, гиб,
пијан, питам. — Бич, Бихач, Пиза, Миха.

2) Вика, вис, вина, вист, динар,
дика, кади, види, седи, пави, газв, тих,
Тиса, твца, нити, стиди, мести, вести,
части, фин, чист, хижа, риф.

3) Динамит, литер, лице, Мита,
пита, мамица, бабица, Марица, лепеница,
Даница.

4) Бисер, вила, лила, лика, жила,
мила, аима, кир, киселина, лира, лист,
Милан, мир, пиле, пише, рис, ширина,
тишина, жилица, Милица, Велимир. —
Иван, Ида, идеја, инак, Ирис; пили,
вили, зими, реки, шири.

Тесно и широко спајање.

Бистрица, брига, бригада, бриљант,
грива, Гривица, Дрина, крив, криза,
критик, клин, млин, прешис, слина,
сличен, трица, Хрибар. (Наставиће се).

Aga, Adam, Arap, Ana; tata, peta,
četa Zeta, tam, leta, Fanar.

Tjesno i široko spajanje.

Brada, brat, brana, vana, vrata, grad,
granata, greda, drama, drag, Vardar, čardak,
zrak, kralj, kreda, kras, kraden, mrak,
mraz, mreža, prag, praded, pramen, prah,
prase, prepeka, srieda, sram, treska, trap,
trag, straža, striela, strana, frak, hrana,
šrapnel. — Dva, žval, zvan, tvar, hvala,
Švaba, svat. — Glas, glava, glad, zlaten,
plan, plač, slab, slama, slan, slast, hlad.
— Znak, magnet, mandat, vjenčan. — Skala,
skače, maska, niska, smrad, spas, Mars. —
Nafta, kaftan.

I.

1) Kih, liga, lim, lipa, riba, Rim,
sigla, sipa, siten. — Vid, Vida, gib, pijan,
pitam. — Bič, Bihač, Piza, Miha.

2) Vika, vis, vina, vist, dinar, dika,
kadi, vidi, sjedi, pazi, gazi, tih, Tisa, tica,
niti, stidi, mjesti, viesti, časti, fin, čist,
hiža, rif.

3) Dinamit, liter, lice, Mita, pita,
mamica, babica, Marica, lepenica, Danica.

4) Biser, vila, lila, lika, žila, mila,
zima, kir, kiselina, lira, list, Milan, mir,
pile, piše, ris, širina, tišina, žilica, Milica,
Velimir. — Ivan, Ida, ideja, inak, Iris;
pili, vili, zimi, rjeki, širi.

Tjesno i široko spajanje.

Bistrica, briga, brigada, briljant, griva,
Grivica, Drina, kriv, kriza, kritik, klin,
mlin, prepis, slina, sličan, trica, Hribar.

(Sliedi)

Aga, Adam, Arap, Ana; tata, peta,
četa, Zeta, tam, leta, Fanar.

Tesno in široko spajanje.

Brada, brat, brana, vana, vrata, grad,
granata, greda, drama, drag, Vardar, čardak,
zrak, kralj, kreda, kras, kraden, mrak,
mraz, mreža, prag, praded, pramen, prah,
prase, prepeka, sreda, sram, treska, trap,
trag, straža, strela, strana, frak, hrana,
šrapnel. — Dva, žval, zvan, tvar, hvala,
Švaba, svat. — Glas, glava, glad, zlaten,
plan, plač, slab, slama, slan, slast, hlad,
— Znak, magnet, mandat, venčan. — Skala,
skače, maska, niska, smrad, spas, Mars. —
Nafta, kaftan.

I.

1) Kih, liga, lim, lipa, riba, Rim,
sigla, sipa, siten. — Vid, Vida, gib, pijan,
pitam. — Bič, Bihač, Piza, Miha.

2) Vika, vis, vina, vist, dinar, dika,
kadi, vidi, sedi, pazi, gazi, tih, Tisa, tica,
niti, stidi, mesti, vesti časti, fin, čist, hiža, rif.

3) Dinamit, liter, lice, Mita, pita,
mamaca, babica, Marica, lepenica, Danica.

4) Biser, vila, lila, lika, žila, mila,
žima, kir, kiselina, lira, list, Milan, mir,
pile, piše, ris, širina, tišina, žilica, Milica,
Velimir. — Ivan, Ida, ideja, inak, Iris;
pili, vili, zimi, reki, širi.

Tesno in široko spajanje.

Bistrica, briga, brigada, briljant, griva,
Grivica, Drina, kriv, kriza, kritik, klin,
mlin, prepis, slina, sličan, trica, Hribar.

(Dalje)

Отъ странство. Iz stranoga svieta. Из страного света. Iz drugih dežel.

— Различни германски стенографически системи се изучаваха прѣзъ 1895. г. отъ 85.583 ученици и ученички (за 4321 по-вече отъ колкото презъ 1894 г.) отъ тѣхъ се падатъ на странство 24.868, а на Германия 60.715. — Всичкитѣ стенографически дружества броятъ 67.706 члена (за 7933 по-вече отъ пр. год.) Отъ тѣхъ живѣятъ въ Германия 54.040, а въ странство 12.696 души. — Тия цифри говорятъ по-краснорѣчиво отъ всѣкий ораторъ въ полвата на стенографията и доказватъ, че тя се распространява отъ день на день все по-вече между интеллигентната класа въ западната Европа. За това ще бжде твърдѣ умѣтно, и ние да се

погрижимъ по-вече за нейното распространяване въ страната ни и между нашитѣ братя.

— Slavni župnik Kneipp je stenograf in sicer že od l 1850, po Gabelsbergerjevem sestavu, tako da je mogoče ž njim stenografski dopisovati. On tudi rabi večkrat stenografijo pri svojem obilem dopisovanju, kajti s tem si prihrani mnogo dela in časa. Ko je imel svoje predavanje v Lucernu, dne 28. novembra m. l. rekel je, da je že kot dijak svoje zvezke spisoval deloma v navadnem, deloma v stenografskem pismu. «Sedaj pa — dostavil je — uči se v našej domovini (Bavariji) vsak dijak stenografije, kar je tudi popolnoma umestno»

Книжовность. Književnost. Книжевность. Književnost.

— Těsnopisné Listy, tečaj XXIV br. 2; imajo sledeče članke: Društvene vesti. Litera ura: «Těsnopisné Zábavy», izdaje in ureduje Jos. Mach. Tečaj II. Re. feruje prof. dr. Alojs Herout. — Znanstveni zbor tesnopisni. Pravila središnjega društva českých stenografův. Red znanstvenega zbora tesnopisnega. Razne stvari.

— Стенографске белешке о седицама ванредне народне скупштине, сазване указом његовог величанства краља 16. јуна 1895, а држане у Београду 1895 године. Београд, штампано у краљ. српској државној штампарији 1895. Вол. 8^о. стр. 246.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

— G. A. P. Želite, da Vam objavimo nekatere pravopisne načine, posebno v takih besedah, kjer se nahajajo dolgi znaki, katerih ni lahko spretno med sebo spojiti. Znano je, da se lahko v takih slučajih dolgi znak malko skrajša, ali pa da promeni svoj navadni položaj; n. pr. skrajšuje se «t», a «š» se postavlja nad osnovno črto. Celó začetno «c» sme se postaviti na kraj besede, n. pr. čitalnica; (v tem

slučaju se izrazi zlog «ic» sè stapljanjem). Zlog «it» se tudi izrazuje sè stapljanjem, a «iti» z dvojnim stapljanjem pred «t» in za njim, tako da dobi obliko senčnatega «t». — Vlastna imena naj se pišejo kolikor mogoče točno: Koroško, a ne «Koroso». Okrajšave se večidel le pri običih pojmovih rabijo. Primeri so na strani 16. stenografske priloge.

Списъкът на нашите г-да абонати.

Госп. К. Величковъ, министър на нар. просвѣщеніе въ София.
 Дворска библиотека Н. Велич. краля Александра I. у Београду.
 Българ. народна библиотека въ София.
 Славянска Бесѣда въ София.
 Г. И. П. Гюзелствъ въ София.
 Г. Георг. Прошекъ инженеръ въ София.
 Госп. Лаза Поповић, член касације у Београду.
 Г. Хр. П. Константиновић, началникъ на стеногр. бюро въ София.
 Г. Д. Боди, консул у Београду.
 Госп. Јован Милованић, умпр. член апелације у Београду.
 Г. Настасъ Антоновић, судија у Београду.
 Г. Љ. Узуи Мирковић, умпр. пуковник у Београду.
 Г. Крунислав Геруц, книжаръ въ Ст. Петербургъ.
 Г. Даворин Јенко, член кр. срп. академије у Београду.
 Г. Х. Шкорпић, учителъ въ Пловдивъ.
 С. Карпић, аптекаръ въ Пловдивъ.
 Агенция на Българ. Период. Печать въ София.
 Г. Наумъ Велевъ, сепр. въ София.
 „ А. Букорещкиевъ учителъ въ Пловдивъ.
 „ В. Симовъ, учителъ въ Пловдивъ.
 „ Обрадописовъ учителъ въ Пловдивъ.
 Сл. народна библиотека у Београду.
 „ Българска Седница въ Прага.
 Г. Ст. Поичевъ, глав. учителъ въ Габрово.
 Сл. народна библиотека въ Пловдивъ.
 Г. Д-ръ Ораховицъ въ София.
 „ Подпор. Голубаревъ въ Ломъ.
 „ И. Шиниъръ, архитектъ въ Пловдивъ.
 „ П. Димитровъ, учителъ въ Габрово.
 „ Ив. Бронжа преподав. на вис. учил. въ София.
 „ Д. Цветковъ, учителъ въ Севлиево.
 Учителска библиотека въ Трънъ.
 Г. Капитанъ Тричковић въ Силистрия.
 „ Бока Стапојевић, проф. велике школе у Београду.
 „ Павле М. Стевановић, судија I. ст. суда у Београду.
 „ Сипра Калик, проф. у Београду.
 „ Ст. Мокрањац хороваџ у Београду.
 „ Манојло Смиљановић проф. гимназије у Шабу.
 „ Никола Јичевъ, началникъ на станица въ Станимака.
 „ П. Н. Въжаровъ, студентъ въ София.
 „ Тр. Трандафиловъ, студентъ въ Торина (Италија).
 „ Панайотъ Стояновъ учителъ въ Добричъ.
 „ Н. Д. Карамариновъ въ София (4 екса).
 (Слѣдва).

Spisek naših p. n. naročnikov.

Presv. gosp. dr. J. Kršnjavi, predstojnik odjela za bogoštovje i nastavu u Zagrebu.
 G. dr. Gr. Krek, vseučil. prof. v Gradcu.
 G. profesor dr. Zeibig, dvorski svetnik v Draždanih.
 Knjižnica bogoštovja i nastave kr. zem. vlade u Zagrebu.
 G. M. Vamberger, profesor u Karlovcu.
 G. Jan O. Pražák, profesor v Prazi.
 G. Fr. Novak, profesor v Kranju.
 G. J. Dürich, okresni starasta v Klášteře.
 Sl. akad. društvo «Slovenija» na Dunaju.
 G. dr. Paul Turner na Dunaju.
 G. Fr. Hrastel, župnik v Ribnici.
 G. A. Rančigaj, vikar u Celju.
 Sl. knjižnica c. kr. vel. gimnazije v Ljubljani.
 G. Vinko Kolšek, notar u Idriji.
 G. P. Placidus, rector v Smirni (v Mali Aziji).
 Sl. Hrvatska Zadruga u Sofiji.
 Sl. Knjižnica sl. bogoslovcev v Ljubljani.
 G. Francišek Tauer, magistr. svetnik v Prazi.
 G. Ferdinand Hefler, kapelan u Brdovcu.
 G. Ivan Obradović, kr. carin. prijamnik, u m. u Karlovcu.
 G. J. Ulehla, c. kr. inspektor v Kromčřži.
 G. Č. Ibl, profesor v Pardubicích.
 Sl. akad. društvo «Zvonimir» u Beču.
 Sl. Klub slov. tehnikov na Dunaju.
 Sl. akad. društvo «Triglav» v Gradcu.
 Sl. sveučilišna knjižnica u Zagrebu.
 G. dr. V. Reiner, odv. kand. u Karlovcu.
 G. Slavo Dragić, filozof u Zagrebu.
 G. P. Stanislav Rebek v St. Stefanu pri Carigradu.
 G. prof. Plivelić u Zemunu.
 G. Jakob Lebar u Št Vidu na Krki.
 G. Th. Wohlleben, knjigar v Londonu.
 G. dr. L. Neovius, šef-stenograf v Helsingforsu (na Finskem).
 G. Alojz Potrč za dijake Mariborske gimnazije (40 izt.).
 G. A. Šorn, bogoslovec v Mariboru.
 P. T. The Phonographic Institut Co. Cincinnati (v Americi).
 P. T. Société de Sténographie Aimé-Paris.
 G. Dragotin Šašel, pravnik u Zagrebu.
 G. Fran Janković, drd. med. na Dunaju.
 G. Rudolf Binter, uradnik v Novemestu.
 G. dr. V. Marton, kr. sudb. pristav u Karlovcu.
 G. Matija Požeg, kapelan u Koprivnici.
 G. Jos. Novak na Ricci.
 G. Iv. Valenčić v Trnovem p. Il. Bistrici.
 G. Karl Gnidovec v Rudolfovem.
 G. P. Bohinjec, kurat v Tinji pri Sv. Petru (na Kranjskem).

(Dalje).

Югославянски Стенографъ и Гласникъ Jugoslavjanski Stenograf i Glasnik

Југославенски Стенограф и Гласник

годишно	10	книжки	цѣна	5	лева
na leto		zvezkov	цена		kron
na godinu		svezaka	цена		kruna
na godinu		свезака	цена		динара

Naročnina in rokopisi pošiljajo se pod naslovom: — Predplata i rukopisi šalju se pod naslovom: A. BEZENSEK, Plovdiv (Philippopol).

Предплата и ръкописи се изпраща до адресътъ: — Предплата и рукописи шаљу се подъ насловомъ А. БЕЗЕНШЕКЪ, Пловдивъ.

Knjižarne, katere sprejemajo naročnino: Celje: Dragotin Hribar; Ljubljana: Kleinmayr & Bamberg, A. Zagorjan.

Книжарници, които приематъ предплатата: Пловдивъ: Книжарница „Пчела“ на Дуй Безеншекъ; София: Придворна книжарница на И. Б. Каскрова.

Knjižare, koje primaju predplatu: Zagreb: L. Hartman (Kugli & Deutsch), Sarajevo. Milan Šarić.

Къпжаре, које примају претплату: Београд: Книжара Мите Стајића.
Нови Сад: Лука Јоцић.

Открива се подписа

за

„ДОМАШЕНЪ ПРИЯТЕЛЪ“

Излюстровано списание за наука, религия, промишленостъ и домакинство. Подъ редакцията на А. С. Цановъ. Въ него има здравословенъ, родителски, дѣтски и други отдѣли. Критически отдѣлъ, който съ отваря отъ тѣзи година, е твърдъ интересенъ и полъзенъ. Тѣзи година, която е осмата годишнина на списанието, ще се помѣтятъ два особно любителни разкази.

Годишна цѣна 4½ лева за България, а 5 лева за странство, прѣдплатени.

Отнеси се до книжарницата на Българекото Еван. Дружество, улица Лега, въ София.

Открита подписа

за

записване абонати на дом. списание

„БЪЛГАРКА“

което ще съдържа статии по въспитанието, хигиената, економията, женски въпросъ, лигатурата, биографии, разни научни новини и пр.

Годишна цѣна за България 2 лева прѣдплатени, за странство 2 лева 50 ст.

Всичко що се отнася до списанието, като абонати, пари, статии ново излъзали книги и пр. се изпраща до Редакцията на „Българка“, въ пр. Чирпанъ.

Отъ Редакцията.

ЮГОСЛАВЈАНСКИ СТЕНОГРАФЪ

JUGOSLAVJANSKI STENOGRAPH.

Брой 2. Број.

Година VII. Теџај.

Наша звезда.

жд v' 2
 - e e e'
 жд жд жд
 v' 2 жд -

e d g z f
 o o g h x,
 жд L v,
 o o g z e -

. e d жд b

o ~ a,

e o d g e v

e ~ жд жд -

жд жд жд жд,

o o d L,

- e e d g e,

жд жд a b e -

e o o d.

Дубровнику

Д. князя Николая I.

(сф-)

а, с, о, в, о, ф,
и, м, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,

и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,

и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,

и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,

и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,

и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,

и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,

и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,
и, с, о, в, о, ф,

plj f, a
- d' f,
s. d. d. d. d.
g. d. d. d.

p. d. f, a p
x. d. d. d. d.
~ d. d. d. d.
~ d. d. d. d.

~ d. d. d. d.
n. d. d. d. d.
d. d. d. d.
~ d. d. d. d.

~ d. d. d. d.
d. d. d. d.
d. d. d. d.
g. d. d. d.

Majčine oči.

n. d. d. d. d.
m. d. d. d. d.
p. d. d. d. d.
c. d. d. d. d.

n. d. d. d. d.
g. d. d. d. d.
p. d. d. d. d.
c. d. d. d. d.

p. d. d. d. d.
d. d. d. d. d.
n. d. d. d. d.
p. d. d. d. d.

p. d. d. d. d.
d. d. d. d. d.
c. d. d. d. d.
g. d. d. d. d.

~ d. d. d. d.

Čedzmeto na stenografickma. - Rodičnost stenografije.

<i>st. 4 - st.</i>	<i>st. 6 - st.</i>	<i>st. 8 - st.</i>
<i>me li hi je,</i>	<i>me x hy. ve</i>	<i>me x hy. ve, e</i>
<i>hi je st. 3. a.</i>	<i>hy. er v s 3. a.</i>	<i>hy. st. 3. a.</i>
<i>o x b. ing d. l' b</i>	<i>x b. ing d. e' b</i>	<i>x b. ing d. e'</i>
<i>o x b. ing d. l' b</i>	<i>o x b. ing d. l' b</i>	<i>o x b. ing d. l' b</i>
<i>st. 4. l' b. a. s</i>	<i>st. 4. l' b. a. s</i>	<i>st. 4. l' b. a. s</i>
<i>no x. st. 4. l' b</i>	<i>no x. st. 4. l' b</i>	<i>no x. st. 4. l' b</i>
<i>st. 4. l' b. a. s</i>	<i>st. 4. l' b. a. s</i>	<i>st. 4. l' b. a. s</i>
<i>st. 4. l' b. a. s</i>	<i>st. 4. l' b. a. s</i>	<i>st. 4. l' b. a. s</i>
<i>st. 4. l' b. a. s</i>	<i>st. 4. l' b. a. s</i>	<i>st. 4. l' b. a. s</i>
<i>st. 4. l' b. a. s</i>	<i>st. 4. l' b. a. s</i>	<i>st. 4. l' b. a. s</i>
<i>st. 4. l' b. a. s</i>	<i>st. 4. l' b. a. s</i>	<i>st. 4. l' b. a. s</i>
<i>st. 4. l' b. a. s</i>	<i>st. 4. l' b. a. s</i>	<i>st. 4. l' b. a. s</i>

Listnica uredništva.

st. 4. Egip(e)t, 2. Polomej, 3. Horoško,
st. 4. st. 4. st. 4. cestah, 4. zmotah, 4. dobrotah,
4. bogataš, 4. čitaš, st. 4. st. 4. st. 4. Datum,
st. 4. st. 4. Indija, st. 4.

st. 4. cesarstvo, st. 4. cesarstva, st. 4. cesarstvih: st. 4.
cesarskih, st. 4. cesarstvom.

st. 4. more & morda, st. 4. misli st. 4. mišljenje; st. 4.
st. 4. temveč, st. 4. st. 4. st. 4. st. 4. st. 4. st. 4. st. 4. st. 4.
st. 4. st. 4. st. 4. st. 4. st. 4. st. 4. st. 4. st. 4.

Stenografska učna pisma

Br.2.Br.

Br.2.Br.

Примѣры — Primeri

- a -

Široko spajanje.

c, u, b, h, k, g; x; e, e, e, o, p, p,
g, g, f, f, j, j; k, r, n; y, v, w; z, z, s;
n, d, r, u, u, a, d, u; m, y, l, t, k, n.
k, y, y, y, n, n, n, n; e, v, u, i, u, u; o,
o, o, o; N, V; L, b, l, b, b, b, b; p, p,
m, f-

o, n, n, n; f, t, l, f, p, s, p.

Тъсно и широко сведенхване. - Тъсно и широко сражање.

le, l, l, u, S, ze, zS, ze, or, or, or, le, p.
v, e, v, u, b, y, p, pe, m, p, p, m.
al, or, le, b, b, y, b, l, p, le, p.

č, g, q, k, b, p, d -

z, y, x, f, n, h, a, o, u, ob - q, k -

L, v, w, ch -

ov, ol, w, v, u, n, v -

š, ž -

- u -

- i -

1) *cumborurecka*: - *simbolično*:

a) J, r, z, r, r, z, z, r, L -

b) e, e, r, r, n -

c) č, h, y, d -

2) *zavempenue*: - *zaostrenje*:

bu s vi | zu l zi | emu l p sti | ru l či

du l di | mu l ti | cpu l fi | xu l hi

um l it, uma l it, up l if

h, b, h, b, h, h, a, e, o, h, h, D, b, p

l, k, p, p, p, l, b, y, y -

3) *um l it, up l ic*

u, l, l, d, f, v, w, v, n, v -

4) *ucnucano* - *ixpisano*:

u, o, s, s, p, v, p, r, v, s, b, v, v,

r, y, s, p, p, p, v, v -

ku, l, le, m, n; r, s, p, v, g -

Приметку - Примери.

za upokomo u mtenomo
opredunivanue:

za široko i temo
spajanje:

q, v, ve, ve, z, s, v, y, s, k, m, v,
m, v, l, p, k -

- y -

- u -

1) cu ušoluracku - simbolično:

ku, l, le, m, n; r, s, p, v, g;
p, q, r, s, v, g, b; v, d, v, v, v; d, y, v,
d, v, v; v, v; p, p; p, p, v, v; p, p; h, k;
k, p, v -

ku, p, m, p, r, v, k, k, s, p -

2) catbanue - stapljanje:

ky & bu	dy & du	my & lu	my & tu
ky & vu	my & mu	py & ru	xy & hu
	ky & ku	ny & nu	xy & cu

ya & um, yn & up, yc & us, ym & ut.

ku, v, k, s, v, v, v -

3) ypr & ur, yuz, yth & uc -

ku, l, le, m, n; r, s, p, v, g -

